

Ledelsesteori i udvikling?

Johnsens klumme

Af Erik Johnsen

Når man runder de 50, begynder man at blive voksen. Siges der.

Det amerikanske baserede Academy of Management med mange tusind medlemmer, efterhånden også world wide fejrede 50-året for The Academy of Management Journal med en analyse af, hvad dette – efter egen opfattelse – indflydelsesrige tidsskrift har bidraget med, når det drejer sig om udvikling af Ledelse som selvstændig disciplin.

Analytikerne har valgt to dimensioner til at karakterisere de publicerede arbejder. Den ene er, om en artikel bidrager til at forme ny teori. Den anden går på, om en artikels formål primært er teste bæredygtigheden af et i forvejen givet teoretisk grundlag.

Det er klart, at man er løbet ind i de traditionelle vanskeligheder med at blive enige om, hvad en teori egentlig er for noget djævelskab og specielt, hvad der karakteriserer en ledelsesteori. Med hensyn til det sidste har man haft den specielle vanskelighed, at der ikke eksisterede nogen egentlig ledelsesteori ved analysens start. De komponenter, man fandt i artiklerne var i vidt omfang baseret på erhvervsøkonomi, psykologi, sociologi, jura og teknologi. Men man fandt ingen egentlig ledelsesteoretisk baseret litteratur. Det ændrer sig dog med tiden. Det studerede tidsrum strækker sig fra 1957 til 2007. Og det tør nok siges, at der kom gang i teoriudviklingen i disse år.

Analytikerne funderer over de akademiske læresteders rolle i denne proces. Såfremt der ikke forskes i nyudvikling, cementerer man den viden, eller i dette tilfælde den mangel på viden,

der findes, og dimittender sendes på markedet med indsigt i specialdiscipliner som indkøb, produktion, marketing, regnskab, personaleadministration og finansiering. Når dette verdensbillede kanoniseres, så bliver ledelse synonym med køre nogle funktioner igennem med et ønsket positivt dækningsbidrag for øje. Og det bliver meget vanskeligt at ændre et indgroet adfærdsmønster. Ledelse bliver en funktion af det lederen gør. Og han planlægger, organiserer, gennemfører slagets gang og kontrollerer i form af belønninger og sanktioner.

Først når universiteter, handelshøjskoler og andre vidensproducenter får nye paradigmer kanoniseret, begynder praksis at ændre det lokale verdensbillede, som hver virksomhed lægger til grund for sit virke. Og det tager normalt en generation.

Den udvikling, der er afspejlet i The Academy of Management Journal, går fra det klassiske naturvidenskabelige krav til en teori, at dens årsags-virkningssammenhænge skal kunne testes kvantitativt til også at anerkende kvalitative modeller, f.eks. strategisk tænkning. For ikke at tale om sammenblandingen af politiske og økonomiske argumenter, der var strengt forbudte i begyndelsen af omhandlede periode. Men som ved periodens slutning er erkendt som en bærepille i ledelsesteori og –praksis.

Når man kombinerer dimensionerne teoriskabelse og teoritest finder analytikerne fem typer artikler:

- beskrivende, som er relativt neutrale overfor begge kriterier,
- efterprøvende, som er primært testende og kun sporadisk skabende,

- "Qualifiers", som er empirisk baserede med et moderat bidrag til både test og udvikling,
- "Builders", som er teoriskabende, men ikke nødvendigvis efterprøvende og
- "Expanders", som flytter både teori og praksis.

Man kan roligt sige, at der er færrest af de sidste. Deraf spørgsmålstegnet i overskriften til nærværende klumme.

Et normalt krav til en database med et forskningsformål er, at de enkelte observationer er signifikante. Her har forfatterne været i stand til at vægte artiklernes betydning efter det antal citater, de har fundet i andre tidsskrifter og bøger. Observationerne må også gerne afspejle hele universet af viden på det studerede område. Her siger forfatterne, at The Journal kan opfat-

tes som et stort telt, som har kunnet rumme stort set alt, hvad der er kommet ind både fra den oprindelige base, Nordamerika, men også – efterhånden – fra den øvrige verden.

Det har i øvrigt undret forfatterne, at mange bidrag udefra ligner de amerikanske i problemstilling og terminologi. Det undrer ikke os andre, der har oplevet en tsunami af amerikansk ledelseslitteratur i det omhandlede halve århundrede. Det er først for nylig, at "man" er ved at få øjnene op for, at der kan drives ledelse også på lokale kulturelle præmisser. Så – siger forfatterne – fremtidens ledelsesteori bliver mere differentieret.

Det er en erkendelse, som klummeskriveren er enig i. Og som han har forfægtet i de sidste 50 år.